

REVISTA ECONOMICĂ

ORGAN FINANCIAR-ECONOMIC

Organul oficial al asociațiunii institutelor financiare românești din Ardeal, Banat, Crișana și Maramurăș „SOLIDARITATEA” Sibiu

Apare odată pe săptămână.

Redacțiunea și administrațiunea: Sibiu, Strada Bayer Nr. 1—3.

Abonamentul pe an: în țară: pentru autorități, bănci și întreprinderi Lei 500.—; pentru particulari Lei 400.—; pentru cooperative funcționari publici, de bancă și comerciali Lei 300.—. În străinătate Lei 800.—. Taxa pentru inserțiuni: de fiecare □ cm. Lei 6.—

Director: **Constantin Popp.**

Redactor: **Dr. Mihai Veliciu.**

Sumarul:

Stări paradoxale. — Venitul național al României. — Conferința agricolă dela București. — Cuprul. — *Cronica*: Un apel semnificativ. Incassările pe luna August.

Stări paradoxale.

Câți dintre noi nu vor fi crezut că odată cu războiul terminat, ne vom reîntoarce repede la normal, reluându-ne firul ocupațiilor noastre, părăsite în anul 1914 respective 1916 pentru a ne face datoria pe câmpul de război! Ba dispariția atâtor brațe de muncă, părea că face loc fericirilor supraviețuitori ai războiului, pentru ca să-și găsească satisfacerea ambițiilor lor omenești și că îndeplinirea generală va răsplăti suferințele îndurate în războiu.

Pușini vor fi fost, — ba poate că nici nu au fost, — între noi, ceice au prevăzut că omul civilizat al veacului al XX-lea va putea suporta degradarea la o viață animalică, de tranșeu, timp de atâția ani. Dar odată trecuți peste aceste chinuri, cu toții am simțit în noi înșine că din tranșeu se reîntoarce acasă cu totul alt individ, decum era cel ce a plecat la începutul războiului. Chiar dacă nu vom fi fost în stare să ne dăm seama de efectele, ce le-a avut războiul asupra sufletului omului, știam, că oare-cari schimbări se vor produce și înlăuntru și în afara firei noastre, și în măsura suferințelor îndurate, cu toții așteptam ceva mai bun, decum erau timpurile dinaintea războiului; așteptam o îndreptare a stărilor, o reculegere repede și un avânt al civilizației.

Realizarea idealului nostru politic: unirea tuturor românilor într'un stat național a sporit doza de optimism de care eram cuprinși.

Dela terminarea războiului au trecut 12 ani, și azi privind împrejur, și ascultând murmurul crescând al nemulțumirilor și țipetele înspăimântătoare economice, — și oare, cari dintre noi nu suferă — trebuie să ajungem la constatarea, că războiul durează, în efectele lui economice chiar și azi și nu-i vedem încă sfârșitul!

Sunt suferințe generale, pe cari le suportă azi mai mult ori mai puțin toate țările beligerante, ba chiar și unele dintre celelalte. Noi, — după cum s'a mai spus în coloanele acestei reviste, — avem unele specifice românești, izvorâte din nepriceperea, nepregătirea și superficialitatea noastră proprie; din lipsa unei opinii publice sănătoase; din imperfecțiunea vieții noastre publice; din zăpăcirea noastră în sgomotul prefacerilor generale, al căror obiect suntem (generația de azi). Gravitatea zilelor noastre este prea mare, față de puterea noastră de orientare, și de aceea îndrumarea pe cărările, cele ducătoare la scop, întârzie atât de mult. Dacă mai avem în vedere, că pe arena vieții noastre publice au apărut elemente noi, — a căror prezență acolo, oricât de legitimă și justificată ar fi, trebuie să recunoaștem că sunt nepregătite și mai mult încurcă decât ajută la deslegarea problemelor epocale, în fața căror stăm, — tabloul haosului general este mai plastic.

Afirmând acestea, ne gândim în primul rând la viața politică, și în special la

aparitia cutropitoare a curentului democratic. Nu disprețuim democrația, căci suntem convinși de comorile de energii ce le ascunde și de puterea ei dinamică; — afirmăm însă un lucru, care nu va putea fi combătut, și anume, că democrația cu sufragiul universal a intrat pe arenă într'un timp neprielnic și insuficient pregătită, încât e nevoită a experimenta prea mult pe spinarea noastră a futuroara — și în paguba țării.

Preocupările noastre nu sunt politice, și dacă totuși ne ocupăm în coloanele noastre de chestiuni politice, o facem constrânși de împrejurări și făcând aceasta din punct de vedere economic. Politica a devenit din manifestarea datorilor cetățenesti o meserie de câștig material. Văzând cum această blăstămată politică năpădește toate domeniile vieții publice, ba chiar și private, suntem siliți să ne apărăm de valurile ei amenințătoare.

Partidul liberal, în afară de vina de neiertat, de a se fi lăsat condus prin cele mai grele momente economice ale țării de un maniac, i se poate reproșa că a comis o crimă, când, pentru a monopoliza viața politică a țării, a izbit în partidul conservator, dar mai ales în conducătorii lui, până la desjințare. Luminile și experiențele acestui partid, înzestrat cu oameni foarte capabili, și cu un trecut frumos, — ar fi fost de mare folos, mai ales în zilele noastre, pentru țară, — și țara nu ar fi rămas la discreția câtorva persoane, îmbătate de gloria partidului lor și de admirație mutuală.

Democrații, ce-i concurează acum, în loc de a veni pe arenă cu arme noi, îi imitează în multe privințe și încă în chestiuni reprobate de cunoscătorii lor. Aparatul complicat al organismului statului necunoscut lor, a năucit pe conducătorii democrației — de altcum de foarte bune intenții, — încât ei continuă de acolo de unde au lăsat adversarii combătuți de ei, iar programul lor politic rămâne nebăgat îndeajuns în seamă.

În astfel de împrejurări, noi cu toții suferim. Problemele economice, ce ne stau în față reclamă pricepere în deslegarea lor, — ori ele sunt atacate aproape totdeauna brutal și cu o totală lipsă de înțelegere practică. De aceea greșelile produse nemulțumiri, în proporții necu-

noșcute până aci, și cari vor avea urmări grave și cu mult mai apropiate, de cum s'ar crede.

Mult am dori, să nu strigăm în pustiu, căci ne iubim țara cel puțin atât de mult, de cât ori-care dintre politicienii noștri, cari de regulă devin aproape cu toții surzi, când ajung la putere.

Marsyas.

Venitul național al României.

Valoarea diverselor ramuri de producțiuni: producțiunea agricolă, producțiunea animală, producțiunea lemnului, etc.

Studiul dlui Dem. N. Iordan.

În numerele revistei din 4 și 11 Oct. 1930, am analizat, făcând un scurt rezumat a părții introductive, studiul dlui Dem. N. Iordan, intitulat „Venitul național al României“. Acest studiu, pe lângă bogăția datelor statistice, pe cari le conține, mai este și interesant și pentru, faptul, că la unele reuniuni de producțiune autorul a modificat — motivând, bineînțeles — evaluarea făcută de forurile competente oficiale, căutând să se apropie cât mai mult de sumele, cari reprezintă valoarea reală a producțiunii noastre naționale.

De astă dată vom trece la partea aceea din studiul dlui Iordan, care formează fondul însuși, și, în acelaș timp, și partea cea mai interesantă și instructivă.

Metoda întrebuițată de dl Iordan pentru evaluarea venitului național al nostru pe anii 1926, 1927 și 1928 a fost metoda totalizării bunurilor economice produse, adică metoda reală.

A eliminat, așadar, metoda personală, și aceasta, spune dsa, pentru motivul, că această metodă, care procedează prin însumarea veniturilor monetare, având ca bază statisticile fiscale, întocmite în vederea impunerilor, nu poate da la noi, rezultate bune, dat fiind, că degrevările fiscale iau proporții însemnate pentru clasele rurale (82% din populațiunea țării), iar pe de altă parte, pentru că evaziunea fiscală alterează cifrele venitului impozabil.

Cu un cuvânt, metoda reală, a fost preferată celei personale, în primul rând pentru motivul, că metoda personală are ca bază statisticile fiscale stabilite în vederea percepției impozitului pe venit, statistică, care nu pare a fi dintre acelea, cari să cuprindă datele cele mai exacte în vederea scopului, pe care îl urmărește acest studiu.

Valoarea producției agricole.

Pentru stabilirea valorii producției agricole au fost întrebuințate statisticile alcătuite de Ministerul de agricultură și domenii, cari cuprind, cu mici excepțiuni, toate elementele privitoare la cereale, plante și fânaje.

Sumele cari reprezintă cantitățile neputând fi controlate, au fost considerate de exacte.

Cât privește valoarea acestor cantități însă s'a făcut abatere dela evaluarea oficială, aplicându-se alte norme.

În statistica oficială se face uz de mediile lunare obținute într'un an întreg. Acest sistem este criticabil pentru motivul, că recolta unui an nu se poate desface imediat și uniform pe întreaga întindere de timp a anului respectiv, ci ea se prelungește, totdeauna, și asupra anului viitor. Ori, conform uzului întrebuințat pentru alcătuirea statisticilor oficiale nu se ține seamă despre acest fapt.

Astfel variațiunile de prețuri, cari intervin în prima jumătate a anului, (este știut că recolta unui an oare-care începe să se valorifice abia, și cel mai de vreme, începând cu luna Iulie a anului respectiv), nu sunt în nici un fel de legătură cu variațiunile de prețuri, cari intervin în a doua jumătate.

De exemplu după o recoltă bogată, totdeauna, media prețurilor lunare următoare acestei recolte e mai scăzută. Această medie se urcă în primul semestru al anului următor, până în momentul, când recolta anului viitor poate fi prevăzută (cea 2 luni înaintea noului recolte) și deci poate să și exercite și ea influența, în plus, sau în minus, după-cum anul e productiv sau nu, asupra prețurilor curente. Media prețurilor următoare unui an bogat în recoltă, în primul semestru al anului următor, este totdeauna mai scăzută decât media celorlalte 6 luni din anul următor, dacă acesta din urmă este un an mai puțin abundent în produse agricole. Dacă vom căuta dar să aflăm media produselor unuia dintre cei doi ani, indiferent care, și dacă vom utiliza, pentru stabilirea acestei medii, prețurile lunilor dintr'un an calendaristic complet, este evident, că, prețurile produselor dintr'un an îmbucându-se cu prețurile produselor din anul următor, datele obținute nu vor fi exacte: *Media primelor șase luni ale anului nu trebuie luată în considerare pentru stabilirea mediilor prețurilor produselor anului în curs.*

Aceasta întrucât privește, în special păioasele

Cât privește porumbul, diferențele ce se obțin între calculul, pe care îl fac statisticile oficiale și calculul real, adică acela prin care se omit lunile, cari nu trebuie luate în seamă la stabilirea mediilor, sunt și mai mari.

Pentru acest motiv dl Iordan propune să se întrebuințeze datele culese dela Iulie până în Aprilie, pentru stabilirea mediei valorii produselor agricole păioase, și datele începând cu luna Octombrie și până în luna August a anului următor, pentru stabilirea mediei producției porumbului, iar întrucât privește statistica prețurilor din lunile Mai—Iunie la păioase și statistica August—Septembrie la porumb, aceasta, pentru motivul, că prețurile din aceste luni, pentru produsele respective, nu sunt normale, recolta anului ce urmează influențând prețurile produselor anului expirat, deformându-le, să fie pur și simplu părăsită.

Astfel, după teoria dlui Iordan, pentru stabilirea mediei prețurilor, și prin aceasta pentru stabilirea valorii produselor agricole dintr'un an oare-care, va trebui întrebuințată (e vorba de prețuri nu de cantități!) numai statistica celor 10 luni, pe cari le-am enumerat mai sus.

Firește, că obiecțiunile privitoare la prețurile celor două luni cu pricina, pe cari urmează să le eliminăm dintr'un calcul asupra mediilor, își au rostul numai pentru timpurile, când variațiunile prețurilor sunt prea brusce, căci în celelalte cazuri, când aceste variațiuni sunt numai puțin apreciabile, se pot lua în considerare, fără teamă, și prețurile înregistrate de produsele agricole în aceste două luni.

Dacă vom căuta să facem mediile produselor agricole din anii dinainte de război normali, nu va fi nevoie să întrebuințăm numai mediile lunare obținute în decursul celor zece luni, ci putem lua în considerare mediile tuturor lunilor de peste an.

Dar dacă vom face media obținută de produsele agricole, și implicit, vom căuta valoarea pe care o reprezintă acestea, a porumbului bunăoară, în anul 1927, vom observa, că deși recolta porumbului din acest an este superioară cu 20%, recolta din anul 1928, totuși valoarea ei este cu cea 40% inferioară valorii producției din anul 1928. Aceasta, spune dl Iordan, se datorește exclusiv faptului, că valoarea producției porumbului în anul 1927 a fost calculată pe baza prețurilor, cari trebuiau atribuite anului 1926, când recolta de porumb fără precedent comprimase prețurile la un nivel foarte scăzut.

Pentru motivele enumerate și dezvoltate aci, autorul studiului amintit, a făcut corectura evaluărilor oficiale, recalculând valoarea cantităților produselor agricole pe anii 1926, 1927 și 1928.

Pentru a evita influența, pe care o exercită variațiunile sezonale, s'a făcut o medie pe 6 luni și o a doua medie pe 10 luni.

Iată tabloul:

	Anul 1926		Anul 1927		Anul 1928	
	Medii		Medii		Medii	
	6 luni Iul.-Dec.	10 luni Iul.-Apr. 1926—927	6 luni Iul.-Dec.	10 luni Iul.-Apr. 1927—928	6 luni Iul.-Dec. 1928	10 luni Iul.-Apr. 1928—929
Grâu L.	7,20	7,88	7,06	7,51	8,08	8,22
Orz „	5,11	5,48	5,12	6,12	9,02	5,88
Ovăș „	4,21	4,46	5,33	5,74	5,95	5,96
Porumb*),	4,05	4,20	5,39	6,05	7,32	6,54

După-cum vedem, afară de două excepții (dl Iordan vorbește numai de una, dar noi am găsit două: la cursul orzului și al porumbului pe anul 1928) mediile pe 6 luni sunt inferioare mediilor pe zece luni, ceea ce, în urma celor de mai sus, e ușor de înțeles.

Pe baza acestor medii dl Iordan, a întocmit un tablou al valorii producției agricole pe anii 1926, 1927 și 1928, punând față în față valoarea obținută după mediile pe 6 luni, pe 10 luni și în sfârșit, după media oficială.

Acest al doilea tablou, din lipsă de spațiu, nu-l putem publica, dar își poate oricine închipui, că rezultatele lui diferă mult de rezultatele pe care ni le prezintă tabloul întocmit după mediile oficiale.

Astfel, la porumb, pe anul 1927 (35,331,462 chintale) s'a obținut pe baza mediilor pe 6 luni o valoare de Lei 18,938.000.000 (prețul mediu pe 6 luni fiind Lei 5,36 kgmul), iar pe baza mediilor pe 10 luni suma de Lei 21,375.000.000 (la prețul mediu pe 10 luni de Lei 6,06 kgmul). Statistica oficială arată în același timp, pe baza mediilor făcute pe întreg anul (12 luni), la aceeași cantitate de porumb, numai suma de Lei 12,366.000.000, prin urmare o diferență de Lei 6,600.000.000, dacă ținem seama de valoarea stabilită pe baza mediilor pe 6 luni, și Lei 8,000.000.000, dacă ținem seama de valoarea stabilită pe baza mediilor pe 10 luni. Recolta anului 1926 fiind foarte abundentă, prețurile obținute pentru porumbul din 1926 au fost mai mici decât în 1927, dar, statistica oficială uzând de datele primelor opt luni ale anului 1927 (când de fapt s'a valorificat numai recolta anului 1926) a făcut să scadă (pe hârtie) implicit și mediile recoltei anului 1927, și deci, valoarea recoltei acestui an.

De aci inexacțitatea datelor oficiale (privit toare la prețuri) și deci, diferența pe care a găsit-o dl Iordan.

Valoarea totală a producției agricole pe cei trei ani amintinți, conform tabloului dlui Iordan, pusă față în față cu estimarea oficială, dă următoarele sume în milioane de Lei:

*) Pentru porumb mediile se referă la perioada Oct.-Martie (6 luni) și Octombrie—August (10 luni).

	Anul 1926	Anul 1927	Anul 1928
Evaluare oficială	— —	47,207	66,746
„ maximă	68,452	59,938	66,487
„ minimă	64,611	55,319	63,642

Dacă mai adăugăm la valoarea cerealelor valoarea producției de plante alimentare, industriale și fănețe, precum și valoarea producției viilor și a grădinilor (cifre adoptate după statistica oficială, neputându-se face un control) producțiunea agricolă brută prezintă următorul tablou:

	Milioane Lei:		
	Anul 1926	Anul 1927	Anul 1928
Evaluare oficială	— —	71,864	105,254
„ maximă	92,952	84,595	104,996
„ minimă	89,111	80,476	102,151

Prețurile preconizate mai sus nu reprezintă de fapt contravaloarea, pe care a primit-o agricultorul la mână. Ele însumează și anumite taxe de servicii, transport, etc., pentru că prețurile luate ca bază la statistica de mai sus au fost prețurile din portul Brăila și Constanța.

Pentru a se putea obține adevăratul venit brut al agriculturii ar trebui să știm cât a costat transportul, înmagazinajul, asigurarea și beneficiul comercial al intermediarilor, lucru foarte greu de realizat, întrucât nu există nici o statistică în această privință.

Despre valoarea celorlalte ramuri de producțiune, în lipsă de spațiu, cu altă ocaziune.

Conferința agrară dela București.

În zilele de 18—21 crt. experții agricoli delegați ai Bulgariei, Estoniei, Ungariei, Letoniei, Poloniei, României, Cehoslovaciei și Jugoslaviei s'au întrunit în conferință la București, în baza hotărârii luate în conferința internațională agricolă dela Varșovia.

Conferința a adoptat următoarele rezoluții:

Conferința doritoare: de a vedea realizată cât mai repede aplicarea practică a rezoluțiilor adoptate de conferința internațională agricolă dela Varșovia, a cărei execuție apropiată prezintă un interes mai deosebit pentru politica comercială a statelor lor; să reglementeze și să unifice studiul problemelor puse și punerea în execuție a rezoluțiilor adoptate de conferințele și comisiunile tehnice ale țărilor agricole; de a asigura o atitudine comună mai pronunțată în fața chestiunilor stabilite, cari le interesează și cari au fost puse în studiu de diferitele organisme internaționale și de Societatea Națiunilor, — a hotărât să se recomande guvernelor respective următoarele:

Conferința mulțumește guvernului polon de a fi supus deliberării un proiect de statut al comitetului permanent de studii economice.

Conferința roagă guvernul român să se însărcineze de formalitățile necesare la punerea în aplicare a statutului și să convoace prima sesiune a comitetului permanent.

Schimb de date statistice.

Conferința invită comitetul permanent de studii, să propună Institutului internațional de agricultură din Roma, să trimită tuturor țărilor participante la conferința agricolă dela Varșovia datele statistice necesare, relative la producția agricolă a acestor țări.

Conferința acceptă în principiu proiectul elaborat de Ministerul de agricultură polonez, în ce privește schimbul de date statistice relative la exportul și importul de produse agricole, propune să se stabilească un schimb de 31 articole de origine animală și vegetală și emite opinia, ca schimbul de date statistice să se înceapă cu luna Noembrie a acestui an.

Problema Creditului Agricol.

Conferința a mai făcut următoarea recomandare, în executarea rezoluțiilor adoptate la Varșovia :

Constatând că problema creditului mijlociu examinată de conferința internațională dela Varșovia — nu constituie decât un aspect al problemei Creditului Agricol, comisiunea recunoaște că această formă a creditului poate să joace un rol important pentru ameliorarea situației economice a agricultorilor.

Conferința emite părerea ca problema creditului pe termen mijlociu să fie studiată în diferite țări agricole de organizațiile respective, înainte de reuniunea experților, prevăzută pentru luna Noembrie, în scop ca această reuniune să poată realiza un proiect comun, răspunzând necesităților fiecărei țări.

Spre a înlesni și orienta munca organizațiilor naționale, conferința roagă guvernul polonez, care a făcut unele lucrări preparatorii în acest sens, să pună la dispoziția țărilor participante, un chestionar și un raport conținând elementele necesare studiului problemei creditului pe termen mijlociu și să convoace comisiunea de experți în cel mai scurt termen posibil la Varșovia.

Organizarea exportului.

Conform hotărârilor luate la Varșovia, conferința decide creierea într'un termen cât mai scurt, a unor organisme speciale, în fiecare țară, ca să poată coordona și controla exportul și ca să se poată exercita — ca în Polonia și Jugoslavia, — o influență decisivă asupra cantității mărfurilor exportate. Aceleași instituții ar trebui organizate așa fel, ca să se poată încheia acorduri internaționale tinzând la raționalizarea comerțului produselor agricole.

Țările cari au de pe acum o organizație de acest fel, pentru exportul produselor determinate, ar trebui să propună celorlalte state interesate la exportul aceluiași produse, tratative directe, tinzând la încheierea unor acorduri pentru eli-

minarea concurenței; ele ar trebui să fie duse de reprezentanții instituțiilor însărcinate să centralizeze și să controleze politica de export a articolelor în chestiune.

Acordurile eventuale încheiate acum vor servi ca bază pentru încheierea acordurilor ulterioare mai vaste, cu alți exportatori și importatori organizați, europeni sau extra-europeni.

Conferința dela Belgrad.

Conferința a luat notă de propunerea Institutului de export Jugoslav, ca să se convoace în Noembrie o consfătuire specială, consacrată raționalizării comerțului cerealelor.

După ce s'au discutat principiile cari ar putea servi ca bază elaborării unui proiect de convenție internațională asupra abolirii primelor de export a anumitor produse agricole, conferința roagă guvernul polonez, să trimită guvernelor respective un proiect de convenție cu documentarea necesară asupra stării de drept și de fapt existând în diferite țări.

Comitetul permanent de studii va fi însărcinat pe baza observațiilor prezentate de diferite guverne, să elaboreze cu concursul comitei tehnice, un proiect comun care să fie supus aprobării Ligii Națiunilor.

Conferința e de părere că trebuie să se procedeze imediat la realizarea hotărârilor luate la Varșovia și care implică studiul posibilităților de a încheia convenții veterinare bilaterale referitoare la import-export și transit de animale și produse de origine animală între țările participante la conferință.

În consecință propune :

Completarea comitetului permanent de studii cu experți veterinari, cari să se întrunească cât mai repede cu putință spre a stabili planul detaliat al unei colaborări strânse între țările agricole și spre a elabora proiecte de convenții veterinare între aceste țări, înainte chiar de pregătirea proiectului de convenție internațională generală a Ligii Națiunilor.

*

După ce s'au examinat diferitele aspecte ale chestiei semnării și ratificării convenției comerciale din Martie 1930 la Geneva: conferința, fără a prăjudicia atitudinea guvernelor, e de părere că în situația actuală, n'ar fi recomandabil pentru țările agricole să propună și să accepte o durată a acestei convenții comerciale, peste termenul prevăzut de art. IX al acestei convenții.

Dacă această convenție s'ar pune în aplicare, ea nu și-ar putea atinge scopul de a stabili schimburile internaționale pentru o durată de timp mai apreciabilă, decât în singurul caz, când s'ar da urmare cererilor referitoare la scurgerea produselor agricole și încheierea unei convenții veterinare internaționale generale, conform cu rezoluțiile dela Varșovia, din August 1930.

Felicitând Institutul internațional al agriculturii de a fi convocat a doua conferință a grâului ca și conferințele pregătitoare, conferința crede, că pentru a da rezultate apreciabile această a

doua conferință, trebuia să se reunească cât mai curând posibil, — iar nu în 1932 sau în 1933 de abia, după cum s'a propus.

Recunoscând însemnătatea unui schimb de vederi între țările europene exportatoare și importatoare, care trebuie să aibă loc la conferința preparatoare din Decembrie curent, conferința crede că numai o conferință care ar reuni toate țările principale producătoare, europene și ne-europene, poate da rezultate cu adevărat mulțumitoare.

Tratamentul preferențial.

Examinând situația exportărilor produselor agricole de origine europeană pe piața Europei, cu raport la aplicarea tratamentului preferențial adoptat de conferința agricolă dela Darșovia și pe tru pregătirea lucrărilor în vederea negociațiilor ulterioare dela Geneva și fără a prejudeca asupra atitudinii guvernelor lor, delegații experți ai Bulgariei, Ungariei, Poloniei, României și Jugoslaviei le recomandă studiul mijloacelor concrete pentru aplicarea practică a tratamentului preferențial, ca și studiul aplicării clauzei națiunii celei mai favorizate în relație cu regimul preferențial.

Delegații celor cinci țări doresc să se stabilească la Geneva, un acord prealabil între statele agricole privind această chestie înainte de începerea negocierilor ulterioare.

Delegații experți ai celor cinci țări, considerând gravitatea situației actuale a țărilor agricole, care reclamă măsuri excepționale pentru a asigura scurgerea produselor lor agricole în condițiuni cât mai bune, chiar asupra actului regim al clauzei națiunii celei mai favorizate, sunt de părere să supună guvernelor propunerea ca, comitetul permanent să fie însărcinat să pună imediat în studiu aplicarea acestor măsuri excepționale.

Printre aceste măsuri, ar părea indicat în primul rând, examenul posibilităților unei reglementări a importărilor unor anumite produse industriale.

Este de înțeles, că aceste măsuri trebuie luate în așa fel încât să aducă minimum de prejudicii posibil schimburilor internaționale și nu vor fi menținute, decât atât cât va dăinui și regimul reglementării importărilor produselor agricole.

În același timp, măsurile trebuie să asigure țărilor agricole exportatoare, ca și importatorilor cari nu fac greutăți importărilor produselor agricole, garanția că interesele lor nu vor fi de loc lovite.

Delegații experți ai Bulgariei, ne având încă suficient studiate aceste chestiuni, cer un răgaz pentru a decide asupra adeziunii lor.

Cuprul.

Producțiune, consumațiune, curs.

Noi am încercat, în aliniatele precedente, de a face cunoscută în liniamente generale — făcând abstracție de nenumăratele și inevitabilele complicațiuni tehnice ale ei — funcționarea sistemului instituit prin organismul numit „Copper Exporters Incorporated“. S'a putut observa ușor caracterul progresiv: este vorba de producțiunea unui anumit număr de luni, care servește de bază la calculul de procentare, în așa fel, că nu poate fi răsturnată (schimbată) în mod brutal.

De altă parte, dreptul acordat Europeanilor să facă vânzări speciale pentru a-și putea desfășura propria-le producțiune, reduce în mod forțat exportul Statelor Unite în caz de vânzare cu pierdere în Europa, și reduce deci în mod forțat, câteva luni mai târziu, procentul acordat producătorilor americani.

După cum vedem, cartelul cuprului nu a atacat producțiunea însăși, în mod direct. Aceasta nu era posibil, pentru motivele pe cari le-am enumerat la timpul său. Dar spunând în fiecare zi, mereu, fiecărui producător: „Tu ai dreptul la $\frac{1}{100}$ din vânzările totale făcute în Europa astăzi“, aceasta îl va determina să-și păstreze el însuși stocurile, în cazul, când vânzările ar fi mai moderate în timpul unei perioade mai îndelungate. Și la un moment dat acest producător se va întreba: „Voiu continua să-mi conserv și să-mi finanțez stocurile mele, sau pierd mai puțin dacă reduc din producțiune“? Dimpotrivă, în cazul când volumul total al vânzărilor se mărește, el își va intensifica producțiunea pentru a-și ocupa locul ce i-se cuvine și a-și primi procentul la care are dreptul din aceste vânzări.

Despre prețuri s'a vorbit foarte puțin în legătură cu acest element.

Prețul cif portul european este fixat de două comitete, lucrând de acord și avându-și unul sediul în Bruxelles, iar celalalt în New-York.

E lucru cunoscut, că odată regimul cartelului declansat, e mult mai ușor decât înainte să stabilizezi prețurile, pentru că condițiunile economice necesare stabilizării se află unite într'o singură mână. Astfel stând lucrurile, lumea se va mira, poate, dacă chiar și între astfel de condițiuni, va afla, că prețul cuprului fixat de către cartel, din anul 1926 (anul înființării lui „Copper Exporters Incorporated“) a variat nu mai puțin de 60 ori!

Dar nu trebuie să uităm, pe de o parte, că înainte prețul cuprului varia zilnic, dictat de piața speculativă a Londrei; pe de altă parte, că de patru ani de zile, din 1926 încolo, prețul cuprului

a cunoscut și perioade de stabilitate totală, mergând până la cinci, sau șase luni, ba chiar și până la durata de un an.

Care a fost dar prețul cuprului în decursul acestor patru ani de cartelare?

Cel dintâu preț fixat de cartel (în ziua de 15 Octombrie 1926) a fost de 14 centime 40 per lb. După aceasta cartelul a început să scadă prețurile atâta vreme, cât a fost necesar pentru a curăți piața, adică aceasta înseamnă, că s'a scăzut prețul cuprului până când stocurile de acest element au dispărut din mâna posesorilor speculanți; aceștia din urmă amenințați de cartel, au făcut sforțări disperate împotriva realizării planurilor acestuia. Sforțări zădărnice însă, pentru că 14 luni mai târziu (în luna Decembrie 1927), cartelul și-a putut ridica din nou prețul cuprului la nivelul său inițial.

Începând cu luna Decembrie a anului 1927, prețul cuprului urmează o curbă ascendentă în mod progresiv, pentru că, prin urcări succesive el a fost ridicat până la 18 centime în luna Februarie a anului trecut.

Acest preț a fost legitim sau exagerat?

În asemenea materie e foarte greu de a stabili definițiuni și de a construi limite.

Putem spune dela început însă, fără a putea fi contrașiși, că acest preț a fost mic, comparat cu prețurile dinainte de războiu. Media aritmetică a prețurilor medii anuale, în decursul celor zece ani dinaintea lui 1913, atingea efectiv aproape 14 centime de livră. Media reală, bazată pe prețurile obținute efectiv pentru fiecare tonă vândută, depășea media aritmetică.

Ținând cont de deprecierea aurului, vedem, că paritatea dinainte de războiu este stabilită pur și simplu peste prețul de 18 centime din luna Februarie 1929.

Aceasta (chestiunea legitimității prețului cuprului, precum și comparația cu prețul dinainte de războiu) în treacăt fie zis, pentru că acesta este un subiect, care depășește cadrul acestui articol.

La începutul anului 1929 împrejurările s'au schimbat. Situația generală mondială se anunța în aparență cel puțin — sub fericite auspicii. Frenesia speculațiilor declanșată în Statele Unite a câștigat și pe Europeni. Piața cuprului a fost și ea prinsă în vârtej.

Ordinele de cumpărare sau multiplicat. Prețul a fost ridicat la 24 de centime. Dela începutul anului, stocurile de cupru rafinat în America erau, după știrile venite, într'un mod periculos de scăzute. Se întvedea momentul, când nu se va mai putea satisface cererea. Proprietarii de mine, de

urgență, au intensificat producțiunea lor. Ea și-a atins limita maximă în luna lui Aprilie a anului 1929.

Dar deja semnele prevestitoare ale răului, care, câteva luni mai târziu, trebuia să se transforme în ciclone la bursa din Newyork, începeau să apară. Consumatorul a cumpărat, dintr'un vag optimism, care îl făcea să prevadă trebuințe considerabile. Aceste trebuințe nu s'au materializat și oamenii s'au pomenit dintr'odată în fața unor stocuri cu limite necunoscute până atunci.

În urma acestui fapt ei au încetat de a mai face comenzi și au început a se satisface din aceste stocuri. Dar chiar și după ce acestea au fost epuizate, mai multe luni după aceea, un pesimism, tot atât de masiv, pe cât a fost mai înainte optimismul, stăpânea judecata cumpărătorilor, și urmarea a fost, că ei nu cumpărau decât de pe o zi pe alta, convinși fiind, că cuprul deasemenea, intrând și el în hora nefastă din New-York, trebuie să scadă în preț.

Puțin a lipsit, ca acest calcul să fie confirmat de evenimente. Producătorii, de fapt, nu în urma schimbării acestora, s'au văzut siliți unul după altul să-și reducă producțiunea. Cu toate acestea însă stocurile se acumulau mai departe în uzinele lor, augmentându-se într'un an cu mai bine de 200.000 tone. Producătorii și-au păstrat cumpățul, iar prețul cuprului, care din 16 Aprilie 1929 a fost menținut într'un mod cuminte la cursul de 18 cenți 30, a rămas și pe mai departe la acest nivel.

Din nenorocire, anumiți membri ai cartelului se aflau într'o situație diferențiată de aceea a producătorilor propriu ziși, producătorii — minieri.

Aceștia cumpără (în America) minereurile pe un preț, determinat de prețul de desfacere al metalului în Statele Unite, pe care îl publică „Engineering & Mining Journal“.

Prețul acesta se aplică chiar și dacă — într'o zi de criză bunăoară — vânzările făcute s'au făcut asupra unui tonaj de 20 ori mai mic, decât tonajul normal.

În felul acesta, dacă se ivește o criză, turnătorii (producătorii — minieri) se tem, că vor rămânea în posesiunea stocurilor cumpărate la prețuri prea ridicate (înțelegând acest termen „ridicat“ în raport cu prețurile joase cari se anunță). Ei, deci, trebuie să revândă aceste stocuri pe prețuri mult mai joase: „prin urmare din momentul în care criza își face apariția, turnătorii sunt forțați „baissiști“, după-cum în cazul contrar, ei sunt „hausse-“iști, pentru același rezon.

Și influența lor asupra cartelului înaintează în aceeași măsură în care se prolungește criza.

În sfârșit, la 15 Aprilie 1930, prețul cuprului a trebuit redus la 14 centime 30. După această

reducere, criza accentuându-se, el a căzut din nou, până la 12 cents 80, pentru a se urca la 13 cents 30. Pe acest curs au avut loc cumpărări considerabile în luna lui Maiu a anului curent.

Dacă căutăm să ne dăm seama de cauzele crizei actuale, vom constata, că acestea au fost două: criza cumpărărilor excesive, și supraproducțiunea, care s'a produs la începutul anului 1929.

Fără această mișcare febrilă, stocurile însemnate de cupru nu s'ar fi acumulat mai mult decât au fost în anul 1927 și 1928.

Dacă aceste stocuri nu ar fi apăsate cu atâta greutate asupra piețelor mondiale, producătorii nu ar fi ajuns în situația, ca evenimentele să le forțeze mâna, iar prețurile s'ar fi menținut mai departe la cursurile, pe cari le-ar fi dictat producătorii.

Anumiți specialiști spun, că nimic pe pământ nu ar fi putut împiedeca căderea cursurilor, că cuprul trebuia să scadă în preț, ca și toate celelalte metale, ca și toate celelalte materii prime.

Noi nu suntem de această părere. De fapt, este suficient dacă amintim cettitorilor acestui articol acea perioadă din viața cuprului, când cursul lui era reglementat de cartel și aând acest curs se urca în mod progresiv, în vreme ce cursul celorlalte metale, ca, bunăoară, cursul zincului, al plumbului etc., scădeau în mod vertiginos. Dar târgul acestora nu era susținut, cum era al cuprului de exemplu.

Nici un cartel din lume nu poate să se opună legilor economice. Dealtfel cartelul cuprului s'a înființat tocmai pe baza acestor legi — în special pe baza echilibrului între producțiune și consumațiune — și tocmai pentru acest motiv el părea destinat unei existențe liniștite.

Expunerea evenimentelor, cari au determinat criza recentă arată motivele pentru care această existență a fost turburată și indică calea de urmat pentru viitor.

CRONICA.

Un apel semnificativ. Comitetele de conducere a două societăți săcuești: Societatea economică din jud. Odorhei și Societatea economică din Ciuc, (regiune Gurgiu) au ținut, la finele lunii trecute, o conferință comună în Odorhei, în care s'au ocupat cu „situația economică amenințată de prăbușire” — precum se spune într'un comunicat oficial.

Conferința între altele a luat hotărîrea: să roage instituttele de bani interesate, ca până nu se termină acțiunea inițiată din partea statului, cu privire la dobânzile urcate, alte demersuri decât cele necesare pentru asigurarea presiunilor lor să nu facă în contra datorășilor lor, va să zică să nu ceară și să nu efectuească licitație în contra debitorilor.

Acest apel s'a trimes tuturor băncilor din cele două județe, bănci aproape numai ungurești, dar și băncilor din afară de județele amintite, chiar dacă nu operează în ținuturile săcuiești.

Hotărîrea luată de conferință și comunicată băncilor denotă marea îngrijorare a conducătorilor săcuilor pentru soarta acestui popor, dar dovedește și o însemnată doză de optimism față de rezultatul unei intervențiuni a Statului în chestiunea diminuării dobânzilor, intervențiune, ce nici nu știm dacă s'a produs ori nu și cu ce rezultat.

Apelul celor două societăți s'a lansat probabil, în urma lipsei de scrupul și de indulgență, cu care unele bănci din săcuime procedează uneori la încassarea creanțelor lor, față de conaționalii lor proprii, uitând principiul, că clientela trebuie conservată și nu ruinată.

Apelul lansat este la tot cazul semnificativ pentru situația din Săcuime.

*

Incassările pe luna August. În „Monitorul Oficial” s'a publicat situația încassărilor tezaurului pe luna August 1930.

În total 3.010.219.877 Lei față de 2.911.567.790 de pe aceeași lună a anului 1929. De unde rezultă un excedent, pentru anul 1930, în suma de 98.652.087 Lei.

DACIA TRAIANĂ

Institut de arte grafice, de editură și compactorie s. p. a

Telef. inter. 168. SIBIU, Piața Unirii 7. Telef. inter. 168.

Tipografia execută tot felul de lucrări grafice ca: acțiuni, registre bancare, broșuri, ziare, etc.

Compactoria bine aranjată cu tot felul de mașini poate efectua orice lucrări din bransa aceasta.